

Nr 18.

Ankom till Riksdagens kansli den 4 mars kl. 1 e. m.

Utlåtande, i anledning av väckt motion med förslag till förordning angående viss anmälnings- och uppgiftsskyldighet vid yrkesmässig förmedling av utländsk kredit.

I en inom Första kammaren av herr *H. Bäckström* väckt, till bankoutskottet remitterad motion, nr 53, har hemställts, att Riksdagen måtte för sin del antaga vid motionen fogat förslag till förordning angående viss anmälnings- och uppgiftsskyldighet vid yrkesmässig förmedling av utländsk kredit.

Till stöd för sin framställning har motionären anført följande:

»Med anledning av de oroliga förhållandena på den svenska fondmarknaden under förliden höst har chefen för konungariket Sveriges stadshypotekskassa, bankdirektören *John Swartling*, i tidningen *Dagens Nyheter* för den 13 dennes framhållit faran av att en betydande aktiebelåning förmedlas av enskilda fondhandlar- och bankirfirmor till mycket höga belåningskurser med användande av utländska krediter. 'Ägde man kännedom' — fortsätter bankdirektör *Swartling* — 'om till vilka belopp dessa utländska krediter uppginge vid de olika tiderna av året, vore faran ej så stor, ty då visste våra banker och särskilt riksbanken för vilka belopp utländska valutor i oroliga tider måste anskaffas. Frånvaron av denna kännedom utgör en ständigt lurande fara i främsta rummet för den svenska fond- och penningemarknaden, men indirekt också för det svenska närings- och affärlivet i allmänhet. Erhållandet av en sådan kännedom är därför av största vikt. Och fastän jag ej kan dela den åsikten, att man i allmänhet

vinner så synnerligen mycket på det ekonomiska området genom långt gående lagstiftning, så tror jag dock på nyttan av en lagbestämmelse av det innehåll, att varje fond- eller bankirfirma, som idkar aktiebelåning med hjälp av utländsk kredit, vare sig i större eller mindre utsträckning, skulle vara pliktig att t. ex. vid varje månads slut för en av offentlig myndighet tillsatt kontrollant uppgiva och med sina böcker styrka, till vilket belopp utländsk kredit vid den tidpunkten vore genom firman anskaffad och tagen i anspråk. Och dessa uppgifter, som naturligtvis skulle i övrigt strängt hemlighållas, skulle ställas till riksbankens disposition.'

Jag har tagit fasta på denna från så sakkunnigt håll kommande tanke, i all synnerhet som det synes mig, som om en dylik kontroll lätt och utan större kostnad skulle kunna ordnas genom att uppdraget att utöva densamma gäves åt de tillsyningsmän, vilka redan nu finnas för kontroll av efterlevnaden av föreskrifterna i kungl. förordningen av den 6 november 1908 angående en särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper. En sådan kombination skulle icke blott vara enklare och billigare än om de bägge kontrollantuppdragen gäves åt skilda personer, utan även för fondhandlaren medföra det mindre obehaget att blott *en* i stället för *två* personer finge rättighet att taga kännedom om hans böcker. För de — helt säkert ganska fåtaliga — enskilda personer eller firmor, vilka yrkesmässigt ägna sig åt förmedlandet av utländska krediter och icke samtidigt äro fondhandlare, finge naturligen särskilda kontrollanter tillsättas.

De närmare föreskrifterna angående ifrågavarande kreditförmedlares anmälningsskyldighet och kontrollen över de lämnade uppgifternas riktighet torde böra lämnas i en särskild förordning, och är här ett förslag till sådan förordning bilagt, väsentligen byggt på ovannämnda kungl. förordning av den 6 november 1908. Den korta tiden har icke medgivit en fullt tillfredsställande formulering av vissa detaljer däri, men detta torde av utskottet, i händelse det vill i huvudsak giva förslaget sin anslutning, benäget kunna avhjälpas.»

Det av motionären framlagda förslaget är av följande lydelse:

Förslag till förordning angående viss anmälnings- och uppgiftsskyldighet vid yrkesmässig förmedling av utländsk kredit.

§ 1.

Bolag, förening eller enskild person, som, i eller utan samband med annan rörelse eller näring, ämnar yrkesmässigt förmedla utländsk kredit,

skall därom, innan rörelse av sådant slag börjas, göra särskild anmälan, om rörelsen skall idkas i Stockholm, hos överståthållarämbetet, och eljest hos Konungens befallningshafvande i det län, där rörelsen skall drivas.

Anmälan om dylik rörelse, som redan drives, när denna förordning träder i kraft, skall i enahanda ordning ske inom en månad efter nämnda tidpunkt.

Anmälningsskyldighet, varom i denna paragraf förmäles, åligger dock icke bankbolag.

§ 2.

Tillsyn över efterlevnaden av de i denna förordning givna föreskrifter tillkommer överståthållarämbetet och Konungens befallningshavande i länen.

Sådan tillsyn utövas genom tillsyningsmän, som utses av överståthållarämbetet för rörelse, som drives inom Stockholm, och eljest av Konungens befallningshavande i vederbörande län. Nämnda tillsyningsmän äga uppbära dels särskilt arvode, som på förslag av överståthållarämbetet eller Konungens befallningshavande fastställas av Konungen, dels ock vid resor i och för uppdragets fullgörande resekostnads- och traktamentsersättning enligt tredje klassen i gällande resereglemente.

Där bolag, förening eller enskild person, som yrkesmässigt förmedlar utländsk kredit, är underkastad tillsyn av tillsyningsman, varom förmäles i 10 § av kungl. förordningen angående en särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper, skall sådan tillsyningsman, där så ske kan, jämväl förordnas att utöva tillsyn över efterlevnaden av de i 3 § av denna förordning givna föreskrifter.

Över dem som gjort anmälan enligt denna förordning samt deras tillsyningsmän lämne överståthållarämbetet och Konungens befallningshavande uppgift till bankinspektionen.

§ 3.

Bolag, förening eller enskild person, som yrkesmässigt förmedlar utländsk kredit, är skyldig att inom tio dagar efter varje kvartals utgång till bankinspektionen aflämna uppgift innefattande beloppet av varje särskild förmedlad eller för egen räkning anskaffad utländsk kredit enligt formulär, som av bankinspektionen fastställas; och skall uppgiften vara försedd med tillsyningsmannens påskrift, att uppgiften överensstämmer med vederbörande bolags, förenings eller enskilda personers böcker; skolande för

sådant ändamål vederbörande vara skyldig att, när helst av tillsyningsmannen så påfordras, för honom till granskning förete samtliga sina böcker, räkenskaper och därtill hörande handlingar.

Tredskas bolag, förening eller enskild person att fullgöra vad honom sålunda åligger, äge överståthållarämbetet eller Konungens befallningshavande förelägga den tredskande vite och till sådant vite fälla.

§ 4.

Försummas anmälan, som i 1 § föreskrives, straffes den försumlige med böter från och med fem till och med femhundra kronor.

§ 5.

Vad tillsyningsman vid granskning, som i 3 § härovan nämnes, inhämtat, må ej av honom yppas, utan så är att bankinspektionen för visst fall därtill lämnar medgivande.

Bryter tillsyningsman häremot, straffes med böter från och med femtio till och med tvåtusen kronor och vare därjämte skyldig att till fullo gottgöra skada, som av förseelsen kan hava uppkommit.

§ 6.

De i 4 och 5 §§ omnämnda förseelser åtalas av allmän åklagare vid allmän domstol.

Åtal för förseelse, som i 5 § omförmäles, anhängiggöres ock vid allmän domstol, men må ej av allmän åklagare åtalas, där ej målsägande densamma till åtal angivit.

Böter enligt denna förordning förvandlas vid bristande tillgång efter allmän lag.

Av böter, som enligt denna förordning ådömas, tillfaller hälften åklagaren och hälften kronan. Finnes särskild angivare, tage han hälften av åklagarens andel.

§ 7.

De uppgifter, som bankinspektionen enligt denna förordning erhåller, skola av bankinspektionen delgivas fullmäktige i Sveriges riksbank, men skola i övrigt hemliga hållas.

Utskottet har ansett sig böra över förevarande motion inhämta yttranden dels av fullmäktige i riksbanken och dels av bankinspektionen.

Fullmäktige hava i sitt den 13 nästlidna februari avgivna utlåtande anfört följande: *Fullmäktige i riksbanken.*

»En så vitt möjligt fullständig och tillförlitlig kännedom om vår finansiella ställning gentemot utlandet äger för riksbanken en betydelse, som icke kan överskattas. Angående den del av vårt mellanhavande med utlandet, som direkt representeras av bankerna, lämna bankrapporterna upplysning. Dessa kunna emellertid icke lämna någon upplysning om den belåning i utlandet av aktier och andra värdepapper, som förmedlats av bankir- och fondmäklarfirmor eller av enskilda personer. Då denna belåning under senare tider antagit en betydande omfattning, är kännedomen om densamma av stor vikt för ett riktigt bedömande av den allmänna finansiella ställningen gentemot utlandet. Fullmäktige hava därför under sistlidna höst tagit under övervägande de olika vägar, på vilka upplysning om denna lånerörelse kunde tänkas möjlig att vinna, varvid fullmäktige kommit till den uppfattningen, att det bästa resultatet skulle vinnas, om genom bankinspektionen kunde erhållas vissa, den ifrågavarande lånerörelsen belysande uppgifter. Efter framställning av fullmäktige lämnas numera sedan någon tid tillbaka sådana uppgifter månatligen av bankinspektionen till riksbanken. Härigenom erhålla fullmäktige en, om icke alldeles fullständig, dock för ändamålet tillfredsställande översikt av denna lånerörelse.

Fullmäktige anse, att man når det eftersträfvade målet vida säkrare på den av fullmäktige inslagna vägen än genom ett bifall till motionärens förslag.

Åtskilliga omständigheter skulle nämligen enligt fullmäktiges förmenande bidra till att göra den kännedom om ifrågavarande förhållanden, som kunde vinnas genom åtgärder i enlighet med motionärens förslag, i hög grad ofullständig. Den ifrågavarande belåningen tillgår ofta på så sätt, att svensk bankirfirma i eget namn lämnar lånet, vilket sedermera försett med firmans garanti placeras i utlandet; här förekommer således icke någon förmedling. Det torde kunna ifrågasättas, huruvida icke denna form är den för dylika lån vanligast förekommande. När verklig förmedling äger rum, torde långivarens egenskap av utlänning komma att väsentligt underlätta eventuella försök från förmedlarens sida att undandra sig uppgiftsplikten. Att konstatera förmedlarens yrkesmässighet kommer att möta betydande svårigheter. Visserligen ser man ofta i tidningarna annonser angående förmedling av ifrågavarande art, men annonserna äro redan nu vanligen anonyma och om anmälnings- och uppgiftsskyldighet stadgades, skulle de icke anonyma annonserna sannolikt försvinna. Kontrollen skulle bliva i hög grad vanskelig och resultatet av anmälnings- och uppgiftsskyldigheten sannolikt mycket ofullständigt.

Då fullmäktige följaktligen anse sig redan nu äga till sitt förfogande en översikt av den ifrågavarande lånerörelsen, som är fullständigare och tillförlitligare än den översikt, som skulle kunna erhållas på den av motionären anvisade vägen, sakna fullmäktige anledning att förorda motionärens förslag.»

För erhållande av bankinspektionens yttrande i frågan har utskottet i vederbörlig ordning anhållit om utverkande av Kungl. Maj:ts befallning

till nämnda myndighet att avgiva sådant yttrande. Med anledning härav har till utskottet överlämnats en till Kungl. Maj:t ställd skrivelse av den 17 februari 1913, däri bankinspektionen anfört följande:

*Bankinspek-
tionen.*

»Det uttalande i pressen, som, enligt vad motionären meddelar, ligger till grund för hans förslag, avser skyldighet endast för fond- eller bankirfirma att meddela ifrågasvarande uppgifter; men motionären har utan anförda skäl utsträckt denna skyldighet till bankbolagen på sätt det vid motionen fogade författningsförslag under § 3 utvisar. Nu förhåller det sig emellertid så, att bankbolagen för varje månad till bankinspektionen, enligt formulär, som riksbanksstyrelsen godkänt, avgiva uppgifter å de utländska krediter, som av dem under en eller annan form förmedlas. Dessa uppgifter överlämnas till riksbanken, som, enligt vad vi under hand inhämtat, funnit de sålunda vunna upplysningarna tillfredsställande. Och då bankernas egna utländska krediter framgå av de månatligen publicerade rapporterna, lär anledning saknas att för bankbolagen lagstadga om ytterligare uppgiftsskyldighet.

Om bankerna således lämnas utom räkningen, skulle den föreslagna nya lagens tillämplighetsområde inskränkas till enskilda personer eller firmor, som driva fond- eller bankirrörelse. Dessa skulle vid äventyr av böter vara skyldiga att, om de 'äm-nade yrkesmässigt förmedla utländsk kredit', därom göra anmälan hos Konungens vederbörande befallningshavande, innan rörelse av sådant slag börjades; och den, som yrkesmässigt förmedlar sådan kredit skulle vara skyldig att för varje kvartal till bankinspektionen avlämna uppgift om varje särskild förmedlad eller för egen räkning anskaffad utländsk kredit enligt formulär, som av bankinspektionen fastställdes. Riktigheten av dessa uppgifter skulle attesteras av särskilda förtroendemän, för vilka vederbörande skulle, när helst det påfordrades, till granskning förete samtliga sina böcker, räkenskaper och därtill hörande handlingar.

Det kan icke förvåna, om bankirer och fondhandlare, som driva en legitim och hittills såsom fullt privat ansedd affär, skulle reagera emot att sålunda nödgas när som helst framlägga sina böcker för utomstående. De skulle säkerligen söka undan-draga sig detta tvång och detta skulle nog kunna ske utan stora svårigheter. I stället för att förmedla lån i utlandet, skulle man mot de säkerheter, låntagaren presterar, upptaga det utländska lånet i eget namn och själv lämna ut lån till den svenska lånesökanden, något som redan nu i stor utsträckning lär praktiseras. Vederbörande blir då enligt §§ 1 och 3 i författningsförslaget fri från såväl anmälnings- som uppgiftsskyldighet. Eller ock skaffar man sig, såsom också redan praktiseras, en filial eller ett 'dotterbolag' i utlandet och låter den utländska kreditförmedlingen besörjas genom denna avläggare, som icke lär komma under den föreslagna lagen.

Givetvis skulle genom den ifrågasatta anordningen, även om bankerna elimine-rades, en del siffror komma fram, men de skulle av antydda skäl bli mycket ofull-ständiga och även missvisande så till vida, att de delvis skulle innefattas i bankernas förut antydda uppgifter, som ingå till riksbanken. I dessa upptagas nämligen av bankirer och andra hos banker i depå för utländska krediter inlagda värdepapper, och samma skuldbelopp skulle sålunda komma att upptagas två gånger.

Om ock motionens syfte må vara nog så behjärtansvärt, synes det knappast uppnås på den väg, här föreslagits. Det som skulle vinnas lärers i varje fall få anses allt för obetydligt i förhållande till den föreslagna anordningen: en ny författning, som pålägger en hittills fri hantering vissa, icke gärna sedda förpliktelser vid påföljd av vite eller böter.

Om statsmakterna emellertid skulle finna lämpligt stifta en lag i den syftning, motionären föreslagit, må följande detaljanmärkningar framställas.

Därest bankbolagen av skäl, som redan anförts, lämnas utom det hela, lärers varje anledning ha bortfallit att draga in bankinspektionen i den nya kontrollapparaten. Formulär till uppgifter fastställas bäst av riksbanken, som ju skall utnyttja dem och dit böra ock anmälningarna enligt § 2 mom. 4 samt uppgifterna enligt § 3 ingivas, utan att taga omvägen över bankinspektionen.

Bestämmelsen i § 1 om anmälningsskyldighet för den, som 'ämnar yrkesmäsig förmedla utländsk kredit', synes väl vag. Om en person, som öppnar rörelse för att driva fondhandel, under rörelsens gång finner lämpligt att förhjälpa en kund till en utländsk kredit, så skulle han förmodligen icke bli anmälningsskyldig för ett enstaka sådant fall. Men man kan då fråga sig, huru många sådana fall måste inträffa för att yrkesmässig förmedling skall anses föreligga. Och när skall hans avsikt ('ämnar') att driva yrkesmässig låneförmedling anses vara för handen?

Det förhållande, att konkurrenser till uppgiftspliktiga skulle finna det ganska intressant att få del av deras uppgifter, har motionären antagligen haft för ögonen, då han i § 7 av författningsförslaget stadgar, att uppgifterna, som han vill att bankinspektionen skall mottaga för att överlämna till riksbanken, 'skola i övrigt hållas hemliga'. Men då de enligt tryckfrihetsförordningen icke skulle vara hemliga, lärers detta stadgande vara ganska platoniskt. Om dessa uppgifter bli hemliga, därest de ingivas till riksbanken, må lämnas osagt.»

Enligt vad känt är och även av fullmäktige i riksbanken framhålls, har den belåning i utlandet av aktier och andra värdepapper, som förmedlas av bankir- och fondmäklarfirmor eller av enskilda personer under senare tider antagit en betydande omfattning. Det måste följaktligen vara av stor vikt för ett riktigt bedömande av den allmänna finansiella ställningen gentemot utlandet att äga kännedom om denna utlåning. På sätt inhämtas av fullmäktiges yttrande, hava fullmäktige ock vidtagit åtgärder i sådant syfte, och lämnas numera sedan någon tid tillbaka dylika uppgifter månatligen av bankinspektionen till riksbanken. Härigenom erhålla fullmäktige en, om icke alldeles fullständig, dock för ändamålet tillfredsställande översikt av denna lånerörelse. Med hänsyn härtill och då motionens för öfrigt i och för sig beaktansvärda syfte svårigen lärers kunna uppnås på den väg, som av motionären nu föreslagits, får utskottet på de av fullmäktige och bankinspektionen anförda grunderna hemställa,

Utskottet.

att förevarande motion, I:53 icke må av Riksdagen bifallas.

Stockholm den 4 mars 1913.

På bankoutskottets vägnar:

I. VON STAPELMOHR.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

Av Första kammaren: herrar *von Stapelmohr, Swartz, Neiglick, Wallenberg, Ekman, Hedenstierna, Gustafsson* och *Almer*; samt

av Andra kammaren: herrar *Wijk, Henricson, Vahlquist, Juhlin, Olsson* i Blädinge, *Kristensson, Leander* och *Sjöblom*.
